

Glasilo
„Slovenskega učiteljskega društva v Ljubljani“.

Izdavatelj in urednik:
Andrej Žumer,
nadučitelj in c. kr. okrajni šolski nadzornik.

Št. 17.

Ljubljana, 1. kimovca 1893.

XXXIII. leto.

Vsebina. J. Dimnik: Čitanje. — Fr. Šmitik: Ženska ročna dela v ljudski šoli. — Ukazi in odredbe šolskih oblastev. — Naši dopisi. — Društveni vestnik. — Vestnik. — Uradni razpis učiteljske službe. — Listnica uredništva.

Č i t a n j e.

Poročal pri društvenih večerih „Slovenskega učiteljskega društva“ v Ljubljani dne 4. prosinca, 1. svečana in 1. sušca t. l. Jakob Dimnik.

(Daje).

IV. poglavje.

Memoriranje.

1. razred.

Učni smoter: „Učiti se na pamet lahkkih uzornih beril v vezani besedi“.

Memoriranje ali učenje na pamet ima v ljudski šoli važno ulogo, kajti večina učencev stopi po končani šolski dobi v praktično življenje, v kojem morajo to uporabljati, kar so se v ljudski šoli učili — oziroma zapomnili. Zvest in obsežen spomin je torej za življenje velik zaklad. Dober spomin pa ni otroku prirojen, ampak si ga mora pridobiti s pridnostjo in najboljše sredstvo za to je memoriranje ali učenje na pamet. Z memoriranjem si krepi otrok svoj spomin in zato bodi vsakemu

učitelju sveta dolžnost, da memoriranje prav tako pridno in vestno goji, kakor kak drug predmet. Memoriranje nam tudi učni črtež predpisuje in sicer za 1. šolsko leto: „učiti se na pamet lahkkih uzornih beril v vezani besedi“. Teh lahkkih in uzornih beril nam pa učni črtež ne našteje in marsikdo bi mislil, ali bi ne bilo prav, ko bi imeli kak predpis, katera berila se uči otrok v 1. razredu na pamet. To je nepotrebno in na nižji stopinji skoraj nemogoče. Kaj, koliko in kako naj se uči na nižji stopinji na pamet, to se mora že prepustiti dejanjskemu razumu in pedagogičski izobraženosti dotičnega učitelja. Pomisliti je treba pred vsem, da imamo v 1. razredu šestletnega otroka pred saboj, ki ima še jako mehke in nežne možgane. Zato se učitelj zelo varuj pre-

tiravanja v memoriranju pri otrocih nižje stopinje. Naložimo n. pr. v slabotno posodo samega čistega zlata, posoda se bode upognila ali utrla, če bode mo preveč naložili vanjo. Skušnja nas pa tudi uči, da otroci, koje so roditelji že v 4. ali 5. letu mučili z učenjem raznih molitvic ali pesmic, da imajo ti otroci — ko prično pohajati šolo — navadno prav slab spomin, zato ker jim je spomin zaradi prezgodnega ali preobilnega učenja na pamet otrpnel. Na jednak način greše tudi mnoge otroške vrtnarice, ki uče otroke v zabaviščih preteških in predolgih pesmic na pamet. V otroških vrtcih se otrok ne sme prav nič mučiti z učenjem, da še celo vedeti ne sme, da se uči, ampak učiti se mora igrave — skoraj nehoté. Tak otrok, ki zna že pred šolsko dobo veliko molitvic in pesmic na pamet, zdi se mi podoben prav mlademu cvetočemu drevescu. Razumen vrtnar ne bode pustil cvetja na drevescu, ker dobro vé, da prezgodno cvetje drevescu v rasti in razvitku škoduje. Prav iz tega vzroka škoduje tudi mlademu otroku prezgodno in preobilno učenje na pamet. Zaradi tega nastane tudi čestokrat nejevolja oziroma nasprotje med roditelji tacih otrok in med ljudskim učiteljem, češ, moj otrok je že pred šolsko dobo veliko znal, kako tó, da v šoli ne napreduje, gotovo se učitelj nič ne briga zanj, ali ima pa „piko“ nanj, dočim se je učitelj še bolj ukvarjal ž njim, kakor pa z drugimi otroci.

Če je pa tako, bode znabiti kdo mislil, se pa otrok ne sme prva leta nič na pamet učiti. Ne, ni res to; saj sem poudarjal s početka, da je memoriranje najboljše sredstvo za pridobitev dobrega spomina, le otrokovo starost je treba tu vpoštrevati in vse, kar se otrok uči na pamet, naj se uči z učiteljem, nikdar pa sam.

Prvega pol leta v 1. razredu naj se združi memoriranje z nazornim naukom. Kratke uganke, izreke, pogovore in pesmice, ki se naslanjajo na nazorni nauk, naj se učé otroci pol leta v 1. razredu na pamet. Potem pridejo na vrsto kratke pes-

mice, koje otroci pojó, vendar ne preveč. Naštevaje obravnanih predmetov (rečij) ter naštevaje glavnih delov kake reči, je izvrstna vaja za memoriranje. Daljše pesmice, ki imajo več, kakor 3 ali 4 vrstne kitice in se ne pojó, naj se ne uče na pamet v 1. razredu.

2. razred.

Učni smoter: „Učiti se na pamet primernih uzornih beril, vaditi se govoriti taiste na pamet, posamezno in v zboru“.

Za 1. razred nam predpisuje učni črtež glede memoriranja „lehka uzorna berila v vezani besedi“. V 2. razredu in naprej v vseh razredih je pa dostavek, „v vezani besedi“ izpuščen, iz kojega se da sklepati, da se morejo od 2. razreda naprej tudi berilni sestavki v nevezani besedi na pamet učiti. Po učnem črtežu se sme snov v 2. razredu za memoriranje le iz vpeljane berila (čitanke) vzeti. Pripeti se pa, da se učenci 2. razreda na nekaterih šolah učé tudi pesmice iz kakšne posebne zbirke pesmij za ljudske šole, recimo „Zvončki“, da jih deklamirajo pri šolskih slavnostih, koncem šolskega leta i. t. d. Tako postopanje ni pedagoško; saj ima vesten učitelj dovolj posla z učenjem na pamet s pesmicami, ki se nahajajo v „berilu“.

Tudi v 2. razredu ni treba z učenjem na pamet pretiravati, ker to iz vzrokov, ki sem jih navedel pri 1. razredu, le škoduje.

Memorirajo naj pa učenci v 2. razredu le v šoli s pomočjo učitelja. Za dom sme učitelj le taka berila dati memorirati, koja so se boljši učenci že v šoli navadili popolnoma, srednje nadarjeni učenci pa vsaj deloma. Če se mora učenec doma preveč učiti na pamet, se čestokrat pripeti, da roditelji godrnjajo zoper to češ, kaj vendar misli učitelj od tacega otroka, da mu dá toliko učiti na pamet. Posebno zoper gospode katehete se kaj rade slišijo take rezke besede — in to v pričo otrok — ker jim je znabiti naložil nekoliko preveč veronauka za dom. In otrok, ki take be-

sede sliši, izgubi več ali manj spoštovanja do učitelja in v prihodnje se ne bode hotel doma več učiti na pamet, ker vé, da tudi roditelji niso zadovoljni s tem. Sploh je treba učitelju vedeti, da ljudska šola uči v šoli in ne doma. Za 2. razred zadostujejo štiri vrstice kake pesmice ali pa 2—3 vrstice v nevezani besedi za jeden teden popolnoma. Na ta način se nauče otroci v jednem letu — če učitelj med celim šolskim letom pridno ž njimi ponavlja — prav mnogo na pamet.

Vzgleđ. 64. b.: „Mavrica“.

a) Razlaganje vsebine; b) čitanje; c) povpraševanje po vsebini, oziroma ponavljanje vsebine na stavljena vprašanja in d) memoriranje.

„Biserna lestva se spenja v oblak“ — ponavljal te besede A, B, C... „Spušča se onkraj na zemeljski tlak“ — Kdo zna to povedati? Kdo še? Kdo še? Povej še ti!

Zdaj vam pa povem obe vrstici skupaj; poslušajte: „Biserna lestva..... Kdo zna sedaj obe vrstici povedati? Kdo še? i. t. d.

Na to pové učitelj učencem 3. vrstico; učenci jo ponavljajo najprej samo in potem v zvezi s prvima dvema vrsticama. Na ta način se priučí tudi 4., 5. in 6. vrstica in to je popolnoma dovolj za jedenkrat.

Kadar znajo učenci celo pesmico, naj jo pa prepisujejo iz knjige, nikdar pa ne smejo zapisovati pesmic, ki so se jih učili na pamet, pri zaprti knjigi.

Rekel sem zgoraj, da se morajo od 2. razreda naprej učenci tudi berila v nevezani besedi učiti na pamet. S tem se spomin posebno krepi in zbiranje lepih stavkov ali oddelkov postane podstava za spisje.

Vsako berilo v nevezani besedi pa ni primerno za vajo v učenju na pamet. V nekaterih berilih so le posamezni oddelki za to sposobni in v družih zopet samo posamezni stavki. Sploh je tacih beril jako malo. Posameznih stavkov ali oddelkov je pa precej, ki so pripravni da se

jih uče otroci na pamet. N. pr. iz Razinger-Žumrovega „Prvega berila“:

1. b. „Šola“: „Pridne, uljudne in hvaležne otroke ima Bog in vsak človek rad. Lenih, neuljudnih in nehvaležnih otrok nikdo ne mara“.

6. b. „Človek“: „Nespodobno je z rokami glavo podpirati“.

„Vid“: „O mraku in na solncu ne berimo; tudi ne zremo v solnce in luč“.

„Sluh“: „Ušesa si snažimo in jih varujemo prehudega poka, da si ohranimo dober sluh“.

„Vonj“: „Nespodobno je prst v nos vtikati“.

„Ukus“: Zobe si umivamo, da jih ohranimo zdrave. Trdih rečij, kakor lešnikov in orehov ne grizemo“.

9. b. „Odmev“: „Da bodo drugi ljudje s teboj prijazni, bodi tudi ti ž njimi prijazen“.

16. b.: „Mrzli studenec“: „Oče pravijo: Čisti studenec ni kar nič kriv tvoje bolezni, ampak tvoja neprevidnost, ker si se ves pregret naglo napil mrzle vode“.

17. b. „Obleka“: „Varujte obleko! Ne hodite nepotrebno po blatu in prahu; ne plezajte po plotih in po drevju!“

39. b. „Kaj bode iz šolarjev?“: „Srečen je le tisti, ki je zadovoljen s tem, kar mu Bog dá“.

75. b. „Stvarjenje“: „Vse, kar je okolo mene in nad menoj, spominja me Boga, vsemogočnega stvarnika nebes in zemlje. Njega bodem vedno hvalil, ker nam je tako lepo stanovanje pripravil na zemlji“.

77. b. „Bog vse vidi“: „Jakec: prav govoriš, ljuba sestra! Bog naju tudi tam vidi, kjer naju ne vidi človeško oko. Nikjer torej ne delajva hudega!“

84. b. „Domovina“: „Kraj, kjer stoji hiša očetova, je naš rojstveni kraj“ — „Človeka vleče domoljubje iz tujine v domači kraj“ — „Dežela, v kateri je naš rojstveni kraj, je naša materina dežela ali domovina“ — „Naša širja domovina je mogočna Avstrija“.

Ti stavki oziroma oddelki iz posameznih beril bi bili nekako primerni za učenje na pamet v nevezani besedi. Sploh so za to sposobni stavki, oziroma oddelki npravne ali verske vsebine, nauki, kako si ohraniti ali utrditi zdravje, ali tudi oddelki, oziroma stavki, ki izražajo razmerje otroka do Boga in roditeljev.

Učitelj pa pazi strogo na to, da vse, kar si dal učencem memorirati, zanesljivo ob določeni uri izprašaš, kajti priden učenec komaj čaka, da pokaže učitelju svojo marljivost.

(Konec prih.)

Ženska ročna dela v ljudski šoli.

(Konferenčna razprava.) (Konec.)

Sivanje se nadaljuje v istem zmislu, kakor se je pričelo v vsakdanji šoli. Urezovanje se kaže, kakor tam in alfabetično se vrstijo dekleta, da same pri mizi urezujejo. V mestih si rišejo vse izdelke v risanke, na deželi manjka časa. Prav skrbno pa naj se goji pouk v gospodinjstvu. — Tu mi pa lahko ugovarjajo vse g. kolegije: „kdo nas more siliti poučevati predmet, v katerem nismo nič slišale na pripravnici?“ Odgovor: „potreba, ljubezen do učenk, želja svojemu narodu vzgojiti omikanih, spretnih gospodinj.“ — Tudi imamo v tem predmetu dosti knjig. Omenjam J. Lapajnetovo in dr. Srnčevo, katero je izdala Mohorjeva družba 1871. l., tudi A. Stumpf ima najvažnejše v svoji knjigi o tem. Prav izvrstna in obširna pa je nemška knjiga „Praktische Anleitung zur selbstständigen und sparsamen Führung des Haushaltes“, izdala K. Prato. A tudi Lapajnetova in dr. Srnčeva knjiga sta popolno rešili svojo nalogo, le mislim, da je prva bolj za šole v mestu, za kmetške pa dr. Srnčeva bolj priležna. Kaj je treba izpustiti ali kaj pridejati — to učiteljica sama ve.

Pouk v gospodinjstvu se razdeli v 2 tečaja. Prvo leto naj se razlagajo in opisujejo lastnosti gospodinj, 2. leto pa ravnanje z družino, postrežba bolnikov, preskrbovanje hrane, obleke, perila. In ker so učenke 2 leti v ponavljalni šoli, pride na vsako vse na vrsto. Zahteva je res

velika in uspeh je odvisen le od vnetosti učiteljčine, od dobre priprave in razdelitve tvarine. Izmed lastnostij naj priporoča snažnost, redoljubje, varičnost, delavnost i. t. d., proti družini se omenja redna plača, zdrava hrana, snažna postelja, počitek, prijazno ravnanje, čas za se kaj storiti in sočutje v bolezni. O legi, okolici in drugih lastnostih stanovanja dobro piše g. Lapajne, zato je njegova knjiga bolj za mesta, na kmetih se to ne da izbirati. Tu imamo malo, zaduhlo kočico in če smo učenke prepričale o potrebnosti zdravega zraka in snažne sobe, dosegle smo dosti, ker je obče znano, kako se kmet boji okno odpreti. Vse drugo je bilo rečeno v I. tečaju o lastnostih. Vender naj se pri vsaki priliki priporoča zopet snažnost, ker toliko upliva na duševni razvitek družine. V razpolaganje tkanine naj prinese razne kosce blaga napetega na lepenki, bombaž, sukanec, volno pa lahko razlaga na prej naštetih berilih.

Še jeden najvažnejši ugovor nastane: „kje dobiti denar v nakupovanje tvarine, kjer je ljudstvo ubožno in zanikarno?“ § 80 že navedenega zakona pravi, da mora za to skrbeti krajni šolski svet. Ta pa ima navadno prazno kaso. Pa če se tudi kaj dobi, je svota neznatna. Kaj torej storiti? Ne preostane družega, kot se obrniti na dobrosrčne ljudi, da opomorejo. Marsikatera g. koleginja bode z glavo zmajala. Res je ta pot trnjeva in se ne more na-